

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá prací třídního učitele s pravidly na prvním stupni základní školy. Teoretická část práce nabízí komplexní pohled na pravidla třídy jako na nástroj třídního managementu. Dílčí kapitoly vysvětlují význam pravidel pro učitele, žáky a vývoj jedince obecně. Dále jsou věnovány charakteristikám učitelské profese v souvislosti s řízením třídy, klimatem a kázní. Součástí teoretického rámce jsou také praktické náměty související s tvorbou a stanovením pravidel, jejich vymáháním, upevňováním a prací s pravidly v průběhu školního roku. V praktické části je prezentován smíšený výzkum, který kombinuje kvantitativní metodu dotazníku pro učitele s kvalitativními rozhovory s žáky druhého a pátého ročníku doplněné o strukturované pozorování. Cílem výzkumu je zjistit, jaký je názor a postoj učitelů prvního stupně k pravidlům třídy jako k nástroji managementu třídy s potenciálem pozitivně ovlivňovat klima i kázeň ve třídě, a zda a jakým způsobem je tento nástroj využíván v praxi. Výzkumné šetření dále sledovalo, jaký je pohled žáků prvního stupně na pravidla třídy, jak pravidla žáci vnímají a jak jim rozumí. Bylo zjištěno, že učitelé považují pravidla třídy za účinný nástroj pozitivně ovlivňující kázeň a klima třídy. Z dotazníkového šetření vyplývá, že učitelé nastavují pravidla kombinací preventivního zavedení a úprav v průběhu roku. Učitelé zapojují žáky do procesu tvorby pravidel a pravidla v průběhu roku připomínají. Zhruba u čtvrtiny učitelů se však jedná o připomenutí v reakci na rušivé chování, nikoliv o plánovanou preventivní strategii v rámci třídnických hodin nebo ranního kruhu. Výsledky výzkumu potvrdily předpoklad, že učitelé reagují častěji při porušení pravidla než v případě jeho dodržení. Žáci druhého a pátého ročníku představovali zástupce žáků ranného a středního školního věku. Obě skupiny se jednoznačně stavěly proti myšlence školy bez pravidel a zdůrazňovaly význam třídních pravidel pro zajištění bezpečného a harmonického prostředí. Žáci pátého ročníku považovali za důležité zmínit rušivé chování o přestávkách, během kterých dochází v nepřítomnosti učitele k častému porušování pravidel.

KLÍČOVÁ SLOVA

pravidla třídy na prvním stupni základní školy, management třídy, klima třídy, práce učitele s třídními pravidly, výchovné styly učitele, pedagogická komunikace